

Pradžia>Teisės aktai ir Teismo praktika>Nacionalinės teisės aktai

Kansallinen lainsäädäntö

Austrija

Johdanto – täällä sivulla annetaan tietoa Itävallan oikeusjärjestelmästä ja esitetään yleiskatsaus Itävallan lainsäädäntöön.

Oikeudelliset lähteet

Oikeusvälineiden lajit – kuvaus

Itävallan oikeusjärjestelmä perustuu ensisijaisesti säädännäiseen oikeuteen.

Itävallan liittovaltion perustuslain mukaan yhdeksässä osavaltiossa on liittovaltion (perustuslaki) lain lisäksi **erillinen** osavaltion (perustuslaki) laki. Maakunnan perustuslaillinen lainsäädäntö ei saa olla ristiriidassa liittovaltion perustuslain kanssa, joten se on **sen alainen**. Tällaista ensisijaisuusjärjestystä ei sen sijaan periaatteessa ole liittovaltion ja osavaltioiden lainsäädännön välillä. Vuodesta 1988 lähtien osavaltiot ovat voineet tehdä myös valtiosopimuksia niiden toimivaltaan kuuluvilla aloilla. Ulkosuhteissa liittovaltion hallituksella on kuitenkin ensisijainen asema.

Tapaoikeuden ja oikeuskäytännön asema

Tapaoikeuden merkitys on hyvin rajallinen.

Ylimpien tuomioistuinten ratkaisulla on suuri merkitys, ja ne toimivat tärkeinä suuntaviivoina lakien soveltamisessa. Oikeuslaitoksen lakia ei kuitenkaan virallisesti tunnusteta oikeuslähteeksi.

Viranomaisten säädökset

Valtioon kuuluvat lähtökohtaisesti suvereniteettitoimet – viranomaisten toimet, jotka antavat määräyksiä – lakeja (lainsäädännöllisiä toimia), hallintotoimia (täytäntöönpanotoimia) ja tuomioistuinten päätöksiä (oikeustoimia).

Laissa on täsmennettävä hallintotoimet, joita varten hallintoviranomaiset ovat valtuutaneet. Tällaisia voivat olla esimerkiksi ilmoitusten antaminen (yksittäiset säädökset) tai asetusten antaminen (yleiset säännökset). Välitöntä hallintovaltaa ja pakottamista voidaan harkita myös, jos esimerkiksi poliisioperaatioissa tarvitaan välitöntä virallista väliintuloa vaarojen ehkäisemiseksi.

Kansainväliset oikeuslähteet ja Euroopan unionin oikeus

Itävallan **valtiosääntöoikeuden** mukaan **kansainvälisen oikeuden yleisesti tunnustetut periaatteet ovat osa liittovaltion oikeutta. Lisäksi perustuslaissa** säädetään valtiosopimusten (yleisestä ja erityisestä) saattamisesta **osaksi** Itävallan oikeusjärjestelmää. Valtiosopimusten hierarkia määräytyy Itävallan oikeusjärjestelmässä sopimusten sisällön mukaan.

Perustuslakia muuttavan tai sitä täydentävän valtiosopimuksen hyväksyminen edellyttää kansallisneuvostossa samaa määränemmistöä kuin liittovaltion perustuslakia koskevien päätöslauselmien hyväksyminen. Lakia muuttavia tai täydentäviä valtiosopimuksia koskeviin päätöksiin sovelletaan samoja vaatimuksia kuin lakiesitysten hyväksymiseen.

Liittopresidentti tekee periaatteessa valtiosopimukset liittohallituksen tai sen valtuuttaman liittovaltion ministerin pyynnöstä. Lakia muuttaville tai täydentäville poliittisille valtiosopimuksille on saatava ennen sopimuksen tekemistä kansallisneuvoston hyväksyntä. Liittovaltion presidentti voi valtuuttaa liittohallituksen tai sen toimivaltaisia jäseniä tekemään valtiosopimuksia, jotka eivät ole poliittisia eivätkä muuta tai täydennä lainsäädäntöä.

Itävallan liittyä Euroopan unioniin 1.1.1995 Itävallan perustuslaissa ei enää määritellä asiaa koskevaa perusoikeutta vaan myös Euroopan unionin oikeutta (perustuslaki). Vallitsevan näkemyksen mukaan **unionin oikeus on ensisijainen kansalliseen oikeuteen nähden** ja siten myös yksinkertaiseen liittovaltion perustuslakiin nähden, **mutta** ei liittovaltion perustuslain perusperiaatteisiin nähden.

Perussäädökset

Siviilioikeus

Siviiliasioissa toimivaltaa ensimmäisessä oikeusasteessa käyttävät yleensä piirituomioistuimet ja aluetuomioistuimet. Wienin ulkopuolella piirituomioistuimet ja aluetuomioistuimet käsittelevät myös kauppaoikeudellisia asioita. Lisäksi aluetuomioistuimille maksetaan palkkaa työ- ja sosiaaliturva-asioissa. Ainoastaan Wienissä on oma kauppatuomioistuin, oma kauppatuomioistuin ja oma työ- ja sosiaalituomioistuin.

Toimivalta jakautuu lähtökohtaisesti tuomioistuinten kesken kanteen luonteen mukaan (objektiivinen toimivalta), ja se määräytyy riita-asian määrän perusteella kaikissa asioissa, joita ei ole erotettu alue- tai aluetuomioistumista. Tapaustyyppi on aina etusijalla arvoperusteeseen nähden.

Käräjäoikeuksilla on toimivalta kanteen luonteen perusteella, esimerkiksi useimmissa perheoikeudessa tai vuokrariidoissa. Alueelliset tuomioistuimet ovat toimivaltaisia kanteen luonteen mukaan, kuten atomivastuulain, virallista vastuuta koskevan lain, tietosuojalain, kilpailu- ja tekijänoikeuslainsäädännön mukaiset riita-asiat. Käräjäoikeudet ovat toimivaltaisia asioissa, joissa vaatimuksen arvo on enintään 15000 euroa, ja aluetuomioistuimet ovat toimivaltaisia asioissa, joissa vaatimuksen arvo on yli 15000 euroa.

Jokaisella on yleinen toimivalta, koska hänellä on henkilökohtainen yhteys tuomiopiiriin. Kanteet nostetaan yleensä vastaajan yleisessä tuomioistuimessa. Yksityshenkilön asuinpaikka tai asuinpaikka määräytyy tavallisesti sen mukaan, missä hänellä on kotipaikka tai vakainainen asuinpaikka; henkilöllä voi olla useampi kuin yksi tavanomainen oikeuspaikka. Oikeushenkilön asuinpaikka määräytyy yleensä sen paikkakunnan mukaan, jossa oikeushenkilön sääntömääräinen kotipaikka sijaitsee.

Kauppaoikeus

Ainoastaan Wienissä on kauppaoikeudellisia asioita käsitteleviä siviilituomioistuuksia eli Bezirksgericht für Handelssachen ja Handelsgericht Wien (Wienin kauppatuomioistuin) sekä työ- ja sosiaaliturva-asioihin erikoistunut siviilituomioistuin eli Arbeit- und Sozialgericht Wien (Wienin työ- ja sosiaalituomioistuin). Kaikissa muissa tuomiopiireissä kauppaoikeudellisia asioita sekä työ- ja sosiaaliturvalainsäädäntöä koskevia asioita käsitellään yleisissä tuomioistuimissa. Alueellinen toimivalta kauppaoikeudellisissa asioissa sekä työ- ja sosiaaliturvaoikeutta koskevissa asioissa määräytyy yleensä siviiliprosessia koskevien yleisten sääntöjen mukaisesti.

Hallinto-oikeus

Hallinto-oikeudessa säädetään – laajasti – ”julkisoikeudeksi”, hallintoelinten organisaatiosta ja hallintoviranomaisten prosessioikeudesta, mutta myös valtion ja sen kansalaisten välisistä suhteista, niiden, joille lainsäädäntö on osoitettu, käyttäytymisvelvollisuuksista ja julkishallinnon aineellisista päätöksentekoperusteista. Monilla erityisillä hallinto-oikeuden aloilla esimerkkeinä voidaan mainita kansalaisuus ja ulkomaalaiset sekä poliisi- ja rakennuslainsäädäntö.

Tuomioistuimen rangaistavan toiminnan lisäksi hallinto-oikeudellisella rikoslainsäädännöllä säännellään sitä, mikä on hallinto-oikeudellista rikoslain mukaista hallinnollista rikkomusta.

Muita hallinto-oikeuden osa-alueita ovat hallintomenettelyä ja (hallinnollista) oikeussuojaa koskevat säännökset. Hallintoviranomaisten päätöksiin, kuten päätöksiin, voidaan hakea muutosta hallintotuomioistuimissa muutoksenhaun yhteydessä.

Normihierarkia

Liittovaltion perustuslaillinen standardi edellyttää kahden kolmasosan ääntenenemmistötä kansallisneuvostossa, jossa on läsnä vähintään puolet jäsenistä.

Näin annettu säädös on lisäksi nimenomaisesti nimettävä perustuslaiksi tai perustuslain säännökseksi.

Liittovaltion tavallisesta lainsäädännöstä kansallisneuvostossa tehtävän päätöksen hyväksyminen edellyttää puolestaan, että päätös saa ehdottoman enemmistön annetuista äänistä ja että vähintään kolmasosa jäsenistä on läsnä.

1. Liittovaltion perustuslain pääperiaatteet

Itävallan perustuslain peruseriaatteet (peruseriaatteet) ovat Itävallan oikeusjärjestyksen pääperiaatteet:

demokratiaperiaate

vallanjaon periaate

oikeusvaltioperiaate

tasavaltalaisuusperiaate

liittovaltioperiaate ja

liberalismin periaate.

Nämä peruseriaatteet muodostavat kaiken kaikkiaan **perustuslaillisen järjestyksen**.

Pääperiaatteilla on tärkeä perustuslaillinen merkitys. Jos liittovaltion perustuslain muutoksella luovutaan jostakin pääperiaatteista tai muutetaan perustavanlaatuisesti periaatteiden välistä suhdetta, tätä pidetään **yleisenä muutoksena, joka edellyttää kansanäänestystä**.

2. EU:n primaarioikeus ja johdettu oikeus

Itävallan liittyminen Euroopan unionin jäseneksi 1. tammikuuta 1995 merkitsi Itävallan liittovaltion perustuslain kokonaismuutosta. Liittymisen jälkeen Itävallan perustuslaissa ei enää määritetä asian kannalta merkityksellistä oikeusjärjestystä vaan myös Euroopan unionin oikeutta (**perustuslaillisuus**). Vallitsevan näkemyksen mukaan **unionin oikeus on ensisijainen kansalliseen oikeuteen nähden** ja siten myös yksinkertaiseen liittovaltion perustuslakiin nähden, mutta ei liittovaltion perustuslain peruseriaatteisiin nähden.

3. "Tavallinen" liittovaltion valtiosääntöoikeus

Valtiosääntöoikeudessa annetaan pelisäännöt poliittiselle toiminnalle, sillä siinä säädetään

lainsäädäntömenettely

ylimpien valtioelinten asemasta

liittohallituksen ja osavaltioiden välisestä suhteesta lainsäädäntöä ja täytäntöönpanoa koskevissa asioissa

tuomioistuinten suorittamasta valtiovallan toiminnan valvonnasta.

4. Liittovaltion lait

Liittovaltion perustuslaissa säädetyn oikeusvaltioperiaatteen mukaan kaikki toimeenpanovalta (hallintovalta ja tuomiovalta) on sidottu lakiin.

Lainsäädäntövalta jaetaan liittovaltion perustuslaissa liittovaltion ja osavaltioiden kesken.

Asetukset

Asetukset (Verordnungen) ovat **hallintoviranomaisten antamia yleisiä säännöksiä, jotka sitovat** kaikkia lain soveltamisalaan kuuluvia henkilöitä. Muita yleisiä säädöksiä (yleensä yksittäisiä lakeja) täsmentävien toimeenpanoasetusten antamista koskee perustuslain mukainen yleinen valtuutus antaa säädöksiä. Lain muuttamista tai täydentämistä koskevat asetukset edellyttävät nimenomaista perustuslaillista lupaa.

6. Päätökset

Päätökset ovat ensisijaisesti oikeuden täytäntöönpanoon tarkoitettuja hallintotoimia, jotka koskevat yhtä tai useampaa henkilöä.

Lainsäädäntömenettelyt

Lainsäädäntöaloite

Kansallisneuvosto saa liittovaltion lainsäädäntöä koskevia esityksiä

Kansallisneuvoston käsittelyyn on lisäksi saatettava sellaiset lakiesitykset, joita kannattaa vähintään 100000 äänioikeutettua tai vähintään yksi kuudesosa kolmen osavaltion äänioikeutetuista (kansalaisaloite).

Käytännössä useimmat lakialoitteet ovat lähtöisin liittohallitukselta. Ne on hyväksyttävä liittohallituksessa (ministerineuvostossa) yksimielisesti. Ennen tätä toimivaltaisen liittovaltion ministerin laatima lakiesitys julkaistaan muiden elinten (osavaltioiden, eturyhmien) harkittavaksi.

Lain hyväksymismenettely

Kansallisneuvoston päätöksen jälkeen lakiesitykset on hyväksyttävä liittoneuvostossa (Liittovaltion rahoituslakiesityksiä ei tarvitse käsitellä liittoneuvostossa, koska ne kuuluvat kansallisneuvoston yksinomaiseen toimivaltaan). Tämän jälkeen liittokansleri esittää lain liittopresidentin vahvistettavaksi.

Kansallisneuvosto voi päättää kansanäänestyksen järjestämisestä. Sitä voi vaatia myös kansallisneuvoston jäsenten enemmistö. Tällöin lakiesitys, jonka kansallisneuvosto on jo hyväksynyt, on vielä hyväksyttävä kansanäänestyksessä, ennen kuin se voidaan vahvistaa.

Lisäksi kaikkien liittovaltion perustuslain kokonaismuutosten on tultava hyväksytyksi kansanäänestyksessä.

Liittopresidentti vahvistaa allekirjoituksellaan, että liittovaltion lait on säädetty perustuslain mukaisesti. Liittokansleri varmentaa liittopresidentin antaman vahvistuksen.

Laki voidaan kumota nimenomaisesti (muodollinen derogaatio) tai säätämällä uusi säädös, joka poikkeaa sisällöltään aiemmasta normista, ilman että aiemman normin voimassaolon päättymisestä määrätään erikseen (materiaalinen derogaatio, lex posterior derogat legi priori). Yleiset säädökset ovat alisteisia erityissäädöksille (lex specialis derogat legi generali). Lisäksi lain pätevyyttä voidaan rajoittaa alusta alkaen.

Lain antaminen, julkaiseminen ja voimaantulo

Liittovaltion laki julkaistaan liittovaltion virallisessa lehdessä sen jälkeen, kun liittokansleri on allekirjoittanut sen ja kun liittokansleri on allekirjoittanut sen.

Jollei laissa (taannehtivuus tai legisvakanz) toisin säädetä, laki tulee voimaan sen päivän päätyttyä, jona se on julkaistu liittovaltion virallisessa lehdessä.

Eri oikeuslähteitä koskevien ristiriitojen ratkaiseminen

Oikeusvaltion peruseriaatteen ilmentymänä perustuslakituomioistuimella on toimivalta valvoa lakien perustuslainmukaisuutta ja asetusten laillisuutta (ns. tuomioistuinvalvonta).

Perustuslakituomioistuin ratkaisee myös toimivaltaristiriitoja esimerkiksi tuomioistuinten ja hallintoviranomaisten, provinssien ja liittovaltion elinten välillä, jotka vaativat toimivaltaa tai epäävät toimivallan samassa asiassa.

Perustuslakituomioistuin määrittää "toimivaltansa" yhteydessä myös sitovasti, kuuluuko laki- tai täytäntöönpanotoimi liittohallituksen vai osavaltioiden toimivaltaan.

Ylemmätasaisen lainsäädännön soveltaminen ei ole etusijalla kussakin tapauksessa.

Oikeudelliset tietokannat (ja vastaavat linkit)

Onko kuuleminen maksutonta?

Kyllä. Lainsäädäntöön ja oikeuskäytäntöön voi tutustua maksutta verkossa liittovaltion oikeustietojärjestelmän (RIS) kautta osoitteessa <https://www.ris.bka.gv.at/>.

Millä kielillä tietokanta on saatavilla?

Tietokanta on periaatteessa saatavilla vain saksaksi. Joitakin yleisiä tietoja ja muutamia säädöksiä on saatavilla englanniksi englanninkielisellä aloitussivulla (ks. linkki: [RIS:n oikeudellinen tietojärjestelmä \(bka.gv.at\)](#)).

Mitkä hakukriteerit ovat saatavilla?

Liittovaltion oikeudellisen tietojärjestelmän (RIS) perustana oleva tietokanta on jaettu eri sovelluksiin, kuten "Federal law consolidated", "Land law consolidated", "[Federal Law Gazette authentic from 2004](#)", "[Staat- und Bundesgesetzblatt 1945–2003](#)" ja muut. Itävallan tasavallan lakia (esim. konsolidoitu liittovaltion ja alueellinen lainsäädäntö, oikeuskäytäntö) koskevien tietojen lisäksi jokitiedotuspalvelu toimii myös oikeudellisesti sitovana julkaisuna muun muassa liittovaltion lakilehdistä (vuodesta 2004) ja maakunnallisista lakilehdistä (vuodesta 2014/15).

Kutakin sovellusta varten on erillinen hakulomake, jossa on kyseistä sovellusta varten räätälöidyt hakumahdollisuudet. Esimerkiksi yleisimmin käytetyssä sovelluksessa "liittovaltion lainsäädännön konsolidoitu" haku voidaan rajoittaa viittaamalla muun muassa arviointiperusteisiin "hakusana", "title, lyhenne", "julkaisuelin", "lainsäädännön tyyppi", "indeksinumero", "voimassaolopäivä ja ajallinen soveltamisala". Koko tietokokonaisuudessa on myös mahdollista hakea koko tekstiä (edellyttäen, että se on saksankielinen).

Useita alasovelluksia koskevia käsikirjoja on kohdassa "Help/Contact". Esimerkiksi RIS-hakuopas (ks. linkki [HandbuchBgbAuth.pdf \(bka.gv.at\)](#)) tukee liittovaltion lakilehden hakua oikeudellisesti sitovassa ("virallisessa") versiossa.

Päivitetty viimeksi: 15/12/2023

Tämän on konekäännös sivun sisällöstä. Sivun ylläpitäjä ei ole vastuussa eikä vahingonkorvausvelvollinen konekäännöksen laadusta.